

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De inductione. Capvt LVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

tim omnes facilius ducamur exemplis, quam verbis, quibus ad incitamenta virtutis adduntur stimuli non mediocres.

quidpiam leuius, qui grauius antea gesserunt, & similia, qualia sunt ista.

Noli tam esse iniustus, vt cum tui fontes, vel inimicis tuis pateant, nostros riuulos etiam amicis pures clausos esse oportere.

Ad hunc ipsum locum pertinent oratoriae gradationes, vt

Neque veid se populo solum tradidit, sed etiam Senatui, neque Senatui modò, sed etiã praesidijs publicis, neque ijs solum, verum etiam eius potestati, &c.

Sed videndum est, vt quae comparantur eiusdem sint generis, neque enim qui potest grauissimè, copiosissimeque de omni re differere, ideò dicitur posse natate, cum sit quidpiam in natura rei minus.

Frequentiora sunt, quae à minori ad maius ducuntur argumenta. Sic Lactantius à sphaera Archimedis Dei prouidentiam probat.

An Archimedes Siculus concauo aere, similitudinem mundi, ac figuram potuit machinari, in quo ita solem, & lunam composuit, vt inaequales motus, & caelestibus similes, conuersionibus singulis, quasi diebus efficerent, & non modò accessus solis, & recessus, vel incrementa, diminutionesque Lunae, verum etiam stellarum, vel errantium, vel vagarum disparces cursus, orbis ille dū vertitur, exhiberet: Deus ergo illa vera non potuit machinari, & efficere, quae potuit solertia hominis imitatione simulare?

Quo in genere est illud Ciceronis maximè figuratum.

Quod enim frictum? quem Euripum? tot motus, tantas, tam varias putatis habere agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos astus habet ratio comitiorum.

Et Demosthenes nefarium esse probat Androtionis nomen in sacris vasis inscribi, quod ne in templum quidem cum ingredi, ob flagitia, & libidines leges sinant:

Καὶ τὸ τὸ σῶμα ἢ ταμνηκότος, ὁδὲ ἐὼσι μὲν οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερά εἰσιέναι, τὰ τὰ τένομα δὲ τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ τῶν φιάλων ἐπιγεγραμμένον ἐστὶ.

De inductione.

CAPVT LVI.

Inductio, quae ab Aristotele ἰπαγωγὴ nominatur, locupletissimū est similitudinis genus, in quo varia similia coaceruari ad aliquod

Hom. 2. ad spet.

Exempli vis.

Sen. ep. 44.

Tertul. in Apoc. 11.

Cic. pro Muran.

Pro M. M.

Lactant. l. 1. de origin. err. c. 5.

propositionem colligendam solent; vt
Sen. epi. 51. Effeminat animos amœnitas nimia: nec
 dubiè aliquid ad corrumpendum vigorem
 potest regio. Quamlibet viam patiuntur iu-
 menta, quorum durata in aspero vngula est.
 In molli palustrique pascuo saginata, cito
 subteruntur, & fortior miles ex confragoso
 venit; segnis est vrbanus, & verna. Nullum
 laborem recusant manus, quæ ad arma ab a-
 ratro transferuntur; in primo deficit pulvere
 ille vnctus, & nitidus.

Quorum tot similia tam acutè vibrata?
 nisi illud colligat: *seuerior loci disciplina firmat ingenium.*

Inductio igitur, vt vides, à parabola, & ex-
 emplis non differt, nisi quod illa vno dunta-
 xat claudi, hæc non nisi multis similibus
 perfici, comprehendique potest. Alioqui pa-
 rabolas tum naturales, tum morales, & omnis
 generis exempla complectitur.

Hæc ad confirmandam resurrectionem ex
 natura ducta sunt.

Tert. Apol.
c. 48.

Lux quotidie interfecta resplendet, & te-
 nebræ pari vice decedendo succedunt. Sydera
 defuncta viuescunt; tempora vbi finiuntur
 incipiunt, fructus consummantur, & redeunt.
 Certè, semina non nisi corrupta, & dissoluta,
 fecundius surgunt. Omnia pereundo serua-
 tur, omnia de interitu reformantur.

*Pulcherri-
 ma indu-
 ctio per
 obsequium.
 Tertul. in
 Apol. c. 12.*

Hæc quæ sequitur artificiosè per *obsequium*
 collecta, in qua ostendit omnia, quæ in Chri-
 stianos exercentur supplicia, in idola ab ipsis
 Ethnicis vsurpari, *Crucibus, & stipitiibus im-
 ponitis Christianos*, quod simulachrum non
 prius argilla deformat, *Cruci, & stipiti super-
 structi*: In patibulo primum corpus Dei ves-
 tri dedicatur. Vngulis deraditis latera Chri-
 stianorum; At in Deos vestros per omnia mē-
 bra validius incumbunt ascie, & runcinae, &
 feobinae. Ceruicēs ponimus; ante plumbum,
 & glutinum, & gomphos, sine capite sunt Dij
 vestri. Ad bestias impellimur, certè quas, Li-
 bero, & Cybele, & *Cælesti* applicatis. Igni-
 bus vrimur, hoc & illi à prima quidem massa.
 In metalla damnamur: inde censentur Dij
 vestri. In insulas relegamur: solet & in insula
 aliquis Deus vester, aut nasci, aut mori. Con-
 cludit tandem, si per hæc constat diuinitas a-
 liqua: ergo cum qui puniuntur, consecrantur,
 & numina erunt dicenda supplicia.

D. Aug.

Aliæ sunt morales, & valde populares,
 quæ est ista D. Augustini.
 Longam vitam malam nemo vult habe-

re, nec ferre. Longam vitam malam penè o-
 mnes volunt habere, vtique, si grãde est quod
 viuimus, bonum sit omnium grande. Quid e-
 nim vis male, dic mihi? puto nihil in omni-
 bus actionibus, cogitationibus, cupiditatib⁹,
 nihil malè vis, terram malam non vis, sege-
 tem malam non vis vtique, sed bonam; bo-
 nam arborem vis, equum bonum, seruum bo-
 num, amicum bonum, filium bonum, vxorem
 bonam. Et quid hæc magna, quoniam quidam
 ipsam vestem malam non vis habere, sed bo-
 nam. Postremò caligam non vis habere nisi
 bonam. Aut da mihi aliquid te velle, quod
 malum est, solam animam vis habere malã.
 Quid te ostendisti? quid de te tu ipse merui-
 sti, non vis esse malum, nisi te solum.

Ex eo vult concludere, eum bonum esse o-
 portere, qui omnia bona appetit.

Planè ista, quæ contortius vibrantur mul-
 tum habent *reprobationis*, & ad probandum
 quidpiam efficacissimæ sunt. Quæ longius
 trahuntur in rebus præcipuè notis, & com-
 munitibus, tædio sunt obnoxia.

Frequentes sunt apud Ciceronem, & De-
 mosthenem exemplorū inductiones, in qui-
 bus hæc temperies seruanda est, vt si fuerint
 nota, & communia, quàm celerrimè indica-
 tis, aliquando solis nominibus expediantur:
 fin habent aliquid melioris notæ, trahenda e-
 runt longiusculè, quod tamen sine aurium
 fatietate fieri velim. Vide quibus acuminibus
 ista vibretur apud Senecam, pro sepeliendo
 sui homicida.

Omnibus natura sepulturam dedit. Nau-
 fragos idem fluctus, qui expulit, sepelitis sus-
 fixorum corpora crucibus in sepulturam su-
 am defluunt. Eos qui viui vruntur pœna fu-
 nerat. Itascere interfectori, sed miserere in-
 terfecti.

*De recto vsu similitudinis, & variis
 eius tractatione.*

CAPVT LVII.

PRIMò cauendum est, ne similitum grata, *Vitanda si-
 qua solet esse popularibus præsertim au-
 ribus illecebra, in nimiam fecunditatem lu-
 xuriet.*

Vidi ego aliquas huius temporis scripto-
 rum orationes retertas similibus tam crebris,
 vt imagines ipse impedimento essent, quo
 minus res discerni mentis oculis, atque inter-
 nosci